

[612] חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 6) (מינויים), התשנ"ג-1993*

1. בסעיף 1 לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975¹ (להלן - החוק העיקרי) -
(1) אחרי הגדרת "הועדה" יבוא:
"הועדה למינויים" - הועדה שהוקמה לפי סעיף 18ב:².
2. אחרי סעיף 16 לחוק העיקרי יבוא:
16א. כשיר לכהן כדירקטור בחברה ממשלתית, תושב ישראל שמלאו לו 25 שנה לפחות, ושמתקיים בו אחד התנאים הבאים:
(1) הוא בעל תואר אקדמי באחד מן המקצועות הבאים: כלכלה, מינהל עסקים, משפטים, ראיית חשבון או הנדסה, או שהוא בעל תואר אקדמי או בעל השכלה גבוהה אחרת בתחום עיסוקה העיקרי של החברה;
(2) הוא בעל נסיון של חמש שנים לפחות, בתפקיד בכיר בתחום הניהול העסקי של תאגיד בעל היקף עסקים משמעותי;
(3) עבד חמש שנים לפחות בשירות הציבורי בתפקיד בכיר בנושאים כלכליים, מסחריים או ניהוליים;
(4) הוא בעל מומחיות ונסיון של חמש שנים לפחות בתפקיד בכיר בתחום עיסוקה העיקרי של החברה.
- 16ב. (א) כשיר לכהן כיושב ראש דירקטוריון של חברה ממשלתית או כמנהל כללי בה, מי שמתקיים בו האמור בסעיף 16א רישה, ובלבד שמתקיים בו גם התנאי הקבוע בפסקה (1) וכן אחד התנאים הקבועים בפסקאות (2) עד (4), באותו סעיף, במצטבר.
- כשירות של יושב ראש דירקטוריון או מנהל כללי

דברי הסבר

המקצועיות של דירקטוריונים של חברות ממשלתיות והאיצו תהליך של פוליטיזציה של הדירקטוריונים. לאור תופעות אלה מוצע שהכנסת היא שתקבע את עקרונות המלצות ועדת גבאי בחוק ובכך תביא למימוש המטרות הבאות:

1. הבטחת קיומו של הליך מינוי תקין של דירקטורים שיהיה מבוסס על שיקולים ענייניים הקשורים בקידום טובתה של החברה והתאמתו של המועמד לכהן בתפקיד זה. זאת בדרך של יצירת ערוכות מתאימות לכך שבחינת המועמדים תהיה מנותקת ממגמות פוליטיות וממחויבויות אישיות, ותיעשה בידי ועדה סטטוטורית. (סעיף 18 ב המוצע)

בחדש ינואר 1986 הודיע שר האוצר על נכונותו להתקין תקנות מכוח חוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, אשר יקבעו אמות מידה לכשירותו של דירקטור מטעם המדינה בחברה ממשלתית. היועץ המשפטי לממשלה דאג מינה לשם כך ועדה בראשותו של מנכ"ל משרד המשפטים דאג וזו הגישה המלצותיה וזמן קצר לאחר מכן. ועדת הכספים של הכנסת קיימה דיונים בנושא הן בכנסת האחת עשרה והן בכנסת השתים עשרה ואולם לא היא ולא שרי האוצר מצאו לנכון להביא להתקנת התקנות.

הסיבות שהביאו להקמת הועדה, לא רק שלא עברו מן העולם אלא שתוקפן התעמק: המינויים היו, פעמים רבות מדי, חסרי שיקול דעת ענייני, פגעו ביכולת התיפקוד

* הצעת חוק מס' רס"ו: נדונה בדיון מוקדם ביום כ"ט בחשוון התשנ"ג (25 בנובמבר 1992).
1 ס"ח. התשל"ה, עמ' 132; התשמ"ו, עמ' 168; התשמ"ט, עמ' 66 ועמ' 76; התשנ"א, עמ' 216; התשנ"ב, עמ' 204.

(ב) המליץ דירקטוריון חברה על מינויו של אדם לכהונת יושב ראש דירקטוריון או מנהל כללי, לא יאשר השר את המינוי אלא לאחר שנועץ בוועדה למינויים; לוועדה יהיו לענין זה כל הסמכויות הנתונות לה לענין מתן חוות דעת בדבר מינוי דירקטור כאמור בסעיף 118ד.

תיקון סעיף 17

3. בסעיף 17 לחוק העיקרי -

(1) בסעיף קטן (א)3, במקום "אשר לדעת השרים עלולים עיסוקיו האחרים" יבוא "אשר עיסוקיו האחרים עלולים";

(2) בסעיף קטן (א), אחרי פסקה (4), יבוא:

"(5) מי שהורשע בעבירה על אחד מהסעיפים 290 עד 297 ו-414 עד 438 לחוק העונשין, התשל"ז-1977², או בעבירה אחרת שלדעת היועץ המשפטי לממשלה, יש עמה קלון או שהיא מחייבת את מינויו; והכל אם ביום הגשת המועמדות טרם עברה תקופת ההתיישנות לפי חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981³;

(6) מי שפסול לכהן כדירקטור בחברה על פי פקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג-1983⁴, או על פי כל דין אחר:"

(3) בסעיף קטן (ג), פסקה (1) - תימחק.

הוספת סעיפים
117 עד 117 א

4. אחרי סעיף 17 לחוק העיקרי יבוא:

117א. (א) מבלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף 17(א)3, לא ימונה אדם לדירקטור, בין מקרב הציבור ובין מקרב עובדי המדינה, אם יש לו זיקה כלכלית לחברה או לתאגיד קשור לה, או אם יש לו קשר משמעותי להנהלה העסקית שלה או של תאגיד קשור לה.

"פסלות מטעמי
זיקה כלכלית

(ב) לענין סעיף זה -

"זיקה כלכלית לחברה" -

(1) באדם מקרב הציבור - החזקה במישרין או בעקיפין בניירות ערך של החברה או של תאגיד קשור לה בשיעור המקנה חמישה אחוזים או יותר מההון המונפק או מכוח ההצבעה או מהסמכות למנות את המנהלים;

(2) בעובד המדינה - החזקה במישרין או בעקיפין בניירות ערך של החברה או של תאגיד קשור לה בכל שיעור שהוא;

דברי הסבר

3. הגדרת מצבים נוספים על הקיים היום, של ניגוד עניינים שיש בהם כדי לפסול מועמד וזאת לענין קיום זיקה כלכלית לחברה או קשר משמעותי להנהלה העסקית של החברה. כן יש להבטיח כי לא מתקיימת במועמד פסלות לכהונה. (סעיפים 17 ו-17א המוצעים)

2. הגדרת הכשירויות האישיות הצריכות להתקיים בדירקטור, הן מבחינת כשירותו המקצועית והן מבחינת רמתו האישית, תוך שימת דגש על יכולתו לפעול בנאמנות ובדרך עצמאית למען קידום טובתה של החברה. (סעיפים 16 ו-16ב המוצעים)

² ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

³ ס"ח התשמ"א, עמ' 322.

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 37, עמ' 761.

"תאגיד קשור" - תאגיד המחזיק חמישים אחוזים או יותר מן הערך הנקוב של הון המניות המוצא של החברה או מכוח ההצבעה בה, או הרשאי למנות מחצית או יותר מהדירקטורים או את המנהל הכללי שלה וכן תאגיד אשר החברה מחזיקה בו זכויות כאמור;

"קשר משמעותי להנהלה העסקית", של החברה או של תאגיד קשור - מתקיים, בין היתר, באדם שהוא אחד מאלה: בן משפחה של בעל ענין בחברה או בתאגיד קשור לה או של עובד בכיר בהם; לענין זה, "בן משפחה" - בן זוג, אח, הורה, צאצא, צאצא בן הזוג או בן זוגו של כל אחד מהם;

"בעל ענין" - מי שמחזיק בחמישה אחוזים או יותר מהון המניות המונפק של תאגיד או מכוח ההצבעה בו או מהסמכות למנות את הדירקטורים שלו או את מנהלו הכללי, ומי שמכהן כדירקטור או כמנהל כללי.

17.ב. (א) מצאה הועדה למינויים כי למועמד לכהונת דירקטור, יושב ראש דירקטוריון או מנהל כללי בחברה ממשלתית, יש זיקה אישית או פוליטית לשר משרי הממשלה, לא תמליץ על מועמדותו זולת אם מצאה כי יש לו כישורים מיוחדים בתחומי פעולתה של החברה, או שקיימים לגביו שיקולים של כשירות מיוחדת אחרת, בנוסף על האמור בסעיף 16א.

כשירות מיוחדת

(ב) לענין סעיף זה, לא יראו בחברות במפלגה כשלעצמה זיקה אישית או פוליטית.

17.ג. הוראות סעיף 16א לא יחולו על נציג נבחר מבין עובדי החברה המתמנה כדירקטור ובלבד שמלאו לו 25 שנה ביום שנתמנה."

סייג

5. בסעיף 18 לחוק העיקרי - תיקון סעיף 18

(1) בסעיף קטן (א) במקום "הרשות" יבוא "הועדה למינויים";

(2) בסעיף קטן (ב), אחרי המלים "מאת השרים" יבוא "לאחר קבלת חוות דעתה של הועדה למינויים".

6. אחרי סעיף 18 לחוק העיקרי יבוא: הוספת סעיפים 18א ו-18ב

גירסה א' לסעיף 18א

18א. בהרכב דירקטוריון של חברה ממשלתית יינתן ביטוי הולם לייצוגם של בני שני המינים

גירסה ב' לסעיף 18א

18א. (א) בהרכב דירקטוריון של חברה ממשלתית יינתן ביטוי הולם לייצוגם של בני שני המינים.

דברי הסבר

הבחירה במפלגות בישראל, מוצע כי במקום ההגבלות על מינוי דירקטור שהינו חבר בגוף בוחר במפלגה, תיקבע עתה הוראה שוועדת המינויים תבחן מועמדים שלהם זיקה אישית או פוליטית לשר הממנה, וזאת כאשר חברות אדם במפלגה, כשלעצמה, לא נחשבת כזיקה פוליטית. (סעיף 17ב המוצע)

ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת החליטה להחיל את העקרונות המוצעים גם על כל הנהלה של כל גוף ציבורי שהוקם בחוק. (סעיף 60 המוצע)

מאחר שמאז שוועדת גבאי סיימה את עבודתה והגישה את המלצותיה חלפו כשבע שנים, שבהן השתנו דפוסי

(ב) עד להשגת ביטוי הולם לייצוג כאמור, ימנו השרים, ככל שניתן
בנסיבות הענין, דירקטורים בני המין שאינו מיוצג באופן הולם באותה עת
בדירקטוריון החברה.

18ב. (א) שר האוצר יקים ועדה לבחינת כשירותם והתאמתם של מועמדים
לכהונת דירקטור, יושב ראש דירקטוריון, או מנהל כללי, בחברה ממשלתית.

הועדה למינויים

(ב) הועדה תורכב מחברים אלה:

(1) יושב ראש הועדה – נציג היועץ המשפטי לממשלה הכשיר
לכהן כשופט של בית משפט מחוזי בין מקרב עובדי המדינה ובין
מקרב עובדי השירות הציבורי, לרבות מי שכהן כשופט או מי
שפרש מתפקידו בשירות המדינה או בשירות הציבורי.

(2) איש ציבור שיקבע יושב ראש הועדה, מעת לעת, שמתקיימים
בו כל תנאי הכשירות הקבועים בחוק זה ליושב ראש דירקטוריון,
מתוך רשימה של אנשי ציבור שקבעו שר האוצר ושר המשפטים
לענין זה;

(3) נציג רשות החברות הממשלתיות.

(ג) המנין החוקי לישיבות הועדה הוא היושב ראש שלה וחבר נוסף;
במקרה של שוויון קולות – תהיה ליושב ראש הועדה דעה מכרעת; הועדה
תקבע את סדרי עבודתה ודיוניה ככל שלא נקבעו לפי חוק זה.

(ד) תפקידי הועדה יהיו:

(1) לבדוק אם מתקיימים במועמד לכהונת דירקטור, יושב ראש
דירקטוריון או מנהל כללי, תנאי הכשירות האמורים בסעיפים 16א
או 16ב, לפי הענין, אם אין הוא פסול מלכהן על פי האמור בסעיפים
17 ו-17א, ולחוות את דעתה אם מן הראוי למנותו בשים לב לאמור
בסעיף 17ב;

(2) לחוות דעתה ולייעץ לשרים –

(א) בדבר התאמתו של המועמד לתפקיד מבחינת תכונותיו
האישיות, תוך התייחסות, בין השאר, לצרכיה המיוחדים של
החברה, לגודלה, ולהרכב הדירקטוריון בעת המינוי, והכל
במטרה להבטיח כי המועמד יפעל בעניני החברה ברמה
מקצועית ואישית נאותה, לקידום טובת החברה;

(ב) אם יכול המועמד, בהתחשב בעיסוקיו והאחרים, להקדיש
את הזמן הראוי לענייני החברה.

(ה) הועדה תעביר לשרים את חוות דעתה על המועמד בכתב.

ד ב ר י ה ס ב ר

של נשים או שמא יש לנקוט מדיניות של "העדפה מקדמת".
הועדה סברה שמאחר שמדובר בקביעה עקרונית ותקדימית
בחקיקה הישראלית יש להביא שאלה זו לדיון ציבורי רחב,
בין השאר במליאת הכנסת, בעת הדיון בקריאה ראשונה.
(סעיף 18א המוצע, מובא בשתי גרסאות)

שאלה מרכזית נוספת המונחת בהצעת חוק זו היא שאלת
מינוי נשים לדירקטוריונים של חברות ממשלתיות ותאגידים
שהוקמו בחוק. רק אחוזים ספורים מקרב הדירקטורים הן
נשים ובמספרים אבסולוטיים מספרן קטן ביותר. ועדת
החוקה בחרה שלא להכריע, בשלב זה, אם יש לקבוע מינוימום

(ו) לצורך ביצוע תפקידיה על פי חוק זה, רשאית הועדה לבקש ולקבל פרטים בכתב אודות המועמד, תולדות חייו, השכלתו ועיסוקיו, וכן לבקש ולקבל כל מידע או חוות דעת מהרשות.

7. אחרי סעיף 22(ב) לחוק העיקרי יבוא:

"(ג) מכרה הממשלה מניות שהחזיקה בחברה ממשלתית, יחדלו לכהן הדירקטורים, כולם או חלקם, אם הדבר מתחייב מעסקת המכירה, מן היום שהרשות הודיעה עליו לחברה; התחייבה מעסקת המכירה הפסקת כהונתם של חלק מן הדירקטורים בלבד, יקבעו השרים, לאחר התייעצות עם הועדה למינויים, מי יהיו הדירקטורים שכהונתם תופסק."

8. אחרי סעיף 23 לחוק העיקרי יבוא:

"השלמת מנין חוקי
23א. פחת מספר חברי הדירקטוריון הרשאים להשתתף בישיבותיו מהמנין החוקי לישיבותיו, ומצב זה נמשך למעלה מ־30 ימים, או פחת מן המספר המזערי הקבוע בתקנות החברה ומצב זה נמשך למעלה מ־60 ימים, ימנה ראש הממשלה, בהתייעצות עם הועדה למינויים, דירקטור או דירקטורים במספר הדרוש להשלמת המנין החוקי."

9. בסעיף 24 לחוק העיקרי, בסעיף קטן (א), במקום "הרשות" יבוא "הועדה למינויים" ובסופו יבוא "ולאחר שנועצה בועדה למינויים".

10. בסעיף 37 לחוק העיקרי, בסעיף קטן (א), במקום "הרשות" יבוא "הועדה למינויים" ובסופו יבוא "ולאחר שנועצה בועדה למינויים".

11. בסעיף 57 לחוק העיקרי –

(1) בפסקה (3), במקום "הרשות" יבוא "הועדה למינויים"; הוראות סעיפים 16א ו־17 עד 17ב יחולו גם לגבי דירקטור כאמור;

(2) בסופו יבוא:

"(6) מכרה הממשלה מניות שהחזיקה בחברת־האם, או מכרה חברת־האם מניות שהחזיקה בחברת־הבת, יחדלו לכהן הדירקטורים בחברת־הבת מטעם חברת־האם, כולם או חלקם, אם הדבר מתחייב מעסקת המכירה, מן היום שהרשות או חברת־האם הודיעה עליו לחברת־הבת; התחייבה מעסקת המכירה הפסקת כהונתם של חלק מן הדירקטורים האמורים בלבד, יקבעו השרים, לאחר התייעצות עם הועדה למינויים, מי יהיו הדירקטורים שכהונתם תופסק."

דברי הסבר

על־פי הערכת משרד האוצר כפי שנמסרה לוועדה, עלות הפעלת החוק המוצע היא כ־200,000 ש"ח לשנה. בשנת הכספים 1993 יידרש סכום קטן יותר, בהתאם למועד שבו יכנס החוק לתקפו. סכום זה יימצא בתקציב הקיים. החל בשנת הכספים 1994 יתוקצב הסכום הדרוש בתקציב המדינה.

כן מוצע לתקן מספר סעיפים בחוק החברות הממשלתיות במגמה לאפשר פעילות סדירה של הדירקטוריון גם במצבים של העדר מינוי דירקטוריונים על ידי השרים במגמה למנוע שיתוק פעולת החברות וכן הוראות נוספות הנובעות ממכירת חברות ממשלתיות כתוצאה מתהליך ההפרטה. (סעיף 23א המוצע)

"מינויים בגופים
שהוקמו בחיקוק

60א. (א) על אף האמור בסעיף 60, יחולו הוראות סעיפים 16א, 16ב, והוראות סעיפים 17 עד 17ב, 18א(1) ו-18ב לענין מינויים לכהונה בגופים שהוקמו בחיקוק, בשינויים המחוייבים מנסיבות הענין וכמפורט להלן, והכל בין אם המינוי נעשה בידי שר או בידי הממשלה, או בהמלצתם של מי מהם, ובכפוף להוראות החיקוק שמכוחו מוקם אותו גוף.

(ב) ואלה השינויים:

(1) בכל מקום שנאמר "דירקטור" קרי - "חבר מועצה, חבר הרשות או חבר כגוף הממלא תפקיד דומה אף אם כינויו שונה, לפי הענין";

(2) בכל מקום שבו נאמר "חברה" או "חברה ממשלתית" קרי - "מועצה, רשות או גוף אחר, לפי הענין";

(3) בסעיף 18ב(ב)(3), בכל מקום שבו נאמר "נציג הרשות" קרי - "נציג המשרד של השר הממונה על הגוף או על ביצוע החוק שמכוחו מוקם אותו גוף."

(4) הנאמר בסעיף 18ב(ד)(3) "הועדה תעביר לשרים את חוות דעתה על מועמד" קרי - "הועדה תעביר למי שממליץ על מועמדים ולמי שממנה אותם, לפי הענין."

לענין סעיף זה, "גופים שהוקמו בחיקוק" - חבר בני אדם שנקבע בחיקוק כמועצה, לרבות מועצת רשות, ועד מנהל או כל גוף אחר שתפקידיו דומים אף אם כינויו שונה, ובלבד שבין חבריו נמנים נציגי ציבור."

חברי הכנסת: דדי צוקר וחיים אורון